

Târgoviștea - în plină epocă de modernizare a României

Gheorghe Bulei

Cum se prezenta Târgoviștea la mijlocul secolului al XIX-lea și spre sfârșitul acestei perioade, ce anume performanțe a atins către începutul secolului al XX-lea ?

Încercarea de a răspunde pe cât posibil la o serie de probleme înseamnă o investigație atât în viața socială cât și în cea privată, o abordare a problemelor administrative și a celor de cultură, cult, educație, deoarece s-au produs modificări esențiale în toate domeniile. De fapt este o încercare de a prezenta Târgoviștea cunoscută deja pentru valorile ei medievale și contribuția esențială pe care a avut-o în secolele anterioare ca pe un oraș pregătit pentru saltul general, național și internațional al modernizării.

În acest sens, anul 1900 a însemnat pe plan mondial și european, în acest sens anul unor mari deschideri către cuceririle științei pe care omenirea le spera benefice.

În acest context putem aminti ecoul binemeritat pe care l-a avut expoziția de la Paris din 1900, un mănunchi de energii care vor aborda anii de după 1900 ; aici, la Paris s-au deschis pentru mai toate națiunile pavilioane ale industriei de mașini, al industriei chimice, pentru domeniul electricității, construcțiilor și a transporturilor.

În materie de artă plastică s-au remarcat expozițiile de la Grant Palais și Petit Palais.

Bucureștii s-a arătat interesat de inovațiile tehnice. În cultură, în literatură în mod special este cunoscută explozia de idei și grupări literare, deosebită înrăurire având « Semănătoriștii » de pildă, unde un rol aparte l-a avut și Al. Vlahuță care a activat un timp și în Târgoviște. Toată pleiada marilor scriitori grupați la « Semănătorul » sau la « Viața Românească », au adus o contribuție esențială unei culturi deja de rang european.

« Lumea întreagă era în prefacere : o prefacere care era totodată un proces și o stare de fapt, o prefacere deopotrivă în viața materială și în cea spirituală care se resimte în toată lumea cu ritmuri și intensități diferite »¹.

Fiind la numai 80 km de capitală, se simte și în Târgoviște încă de prin anii 1830-1840 o schimbare de mentalitate, care a început ca un filon ce ține de tradiția cu învățământul ; și problema ce urmează a fi detaliată pe parcurs.

Interesant este a cunoaște în linii mari configurația orașului în acea perioadă, rolul unor familii importante atât din punct de vedere financiar cât și intelectual, accentul dat de instituțiile administrative și culturale.

Oricum este vădită preocuparea pentru emancipare, pentru modernizarea în sensul unei mai rapide posibilități de comunicare și de cunoaștere în general .

Localitatea necesită de acum legături mai rapide și mai eficiente cu capitala dar și cu alte zone. În acest sens populația orașului face demersuri încă din 1856 către caimacanul Alexandru Dimitrie Ghica pentru a cere includerea Târgoviștei în traseul proiectelor de cale ferată. În 1868 statul român aprobă consorțiul prusian condus de Stroussberg să se construiască o cale ferată - într-o zonă care să lege capitala de orașele: Pitești –Slatina - Craiova – Turnu Severin. Cetățenii Târgoviștei care insistaseră pentru includerea orașului în acest tronson, aducând ca justificare meritosul trecut, inegalabil al Cetății de scaun, au fost decepționați de amânare. Din această pricină s-au adresat printr-o petiție domnitorului Carol I, specificând că era o necesitate introducerea căii ferate având în vedere “bogățiile locale” care necesitau comercializare: grâu, animale, cărbune, petrol².

Nu mult după, racordarea la rețeaua feroviara prin construcția liniei ferate Titu-Târgoviște, ea a fost prelungită până la Pucioasa și în final Pietroșița. Bulevardul Gării care s-a constituit atunci a purtat în mod firesc denumirea de Bulevardul Carol, apoi Bulevardul Castanilor, pentru a se reveni acum, recent, la denumirea inițială. Sectorul extracției cărbunelui a avut o însemnătate deosebită - îndeosebi la minele Șotânga.

Începutul exploatării și prelucrării petrolului a însemnat cuceriri esențiale, după momentul dării în folosință a căii ferate.

În contextul unei înnoiri de drumuri dar și de importante construcții – edificii publice – autoritățile locale s-au arătat interesate și de iluminatul public. Spre sf. secolului al XIX-lea, Târgoviștea beneficia de iluminatul cu petrol lampant, cu lumină slabă, chiar și atunci când se introdusese folosirea benzinei. La 14 septembrie 1899, la propunerea primarului George Cair, Consiliul comunal v-a hotărâ începerea unor tratative cu firme de specialitate pentru electricarea orașului, ceea ce s-a realizat mai târziu, după 1910. Până atunci Primăria acceptă oferta firmei « Frații Kepich », specializată în producția de lămpi pentru iluminat public, sistem « Washington »³.

Prin Decret regal dat la Peleş, la 25 iulie, 1903, se aprobă cumpărarea a 25 de lămpi « Washington » spre a fi instalate pe Bulevardul Gării, înlocuindu-se vechile felinare cu gaz⁴.

Din 1 ianuarie 1865 trebuie amintită legea referitoare la telegraf și poștă - moment când a fost aplicată. Ulterior, birourile poștale și telegrafice se clasificau după importanța lor, în stațiuni de la clasa I la clasa II-a.

Târgoviștea a fost încadrată în stațiunea de clasa a IV-a sub denumirea de Târgu – Vestei. Această denumire apare frecvent în acești ani pe corespondența poștală⁵.

Orașul căpătase o vădită prospețime, prin relațiile cu capitala, și datorită vizitării Europei cu afirmarea în acest perimetru – mai cu seamă a anumitor tineri dotați care primeau burse, dar și grație ecoului profund pe care îl avea o personalitate de prim rang precum Elena Văcărescu. Era vădită o dorință de schimbare prezentă de altfel la nivelul întregii țări. Acest avânt cu mari deschideri spre sfârșitul secolului al XIX-lea și început de secol XX, era în final prologul către ceea ce a însemnat secolul vitezei. Și dacă Târgoviștea era deservită de o gară - căreia i-a urmat construirea Bulevardului Gării, la început o arteră largă cu câteva

clădiri impunătoare (după 1900), asupra cărora vom reveni, un drum liniștit mărginit de pomi, pe care circulau trăsurile. Bulevardul se va contura în 1884-1885 sub îndrumarea inginerului șef al județului Nicolae Bruneanu, cu ocazia inaugurării liniei ferate București-Târgoviște.

În acest peisaj unde dominau marile vestigii – « Curtea Domnească » din Târgoviște, bisericile seculare restaurate de Matei Basarab, clădirea Mitropoliei, trecutul părea « prezent », prea pregnant clădit la propriu și la figurat pentru a se legifera la mare ținută viața modernă, sau mai bine spus trecerea către exigențele moderne ale societății românești. Și totuși așa cum va scrie și Alexandru Brătescu-Voinești, provincia aceasta avea ceva real un iz boieresc și o amară viață a lumii umile.

Târgoviștea secolelor trecute, cu excepționalele realizări arhitectonice și de pictură murală s-a adresat elitei voievodale îndeosebi, marii boierimi și chiar școlile și tipăriurile, pe lângă caracterul religios care cerea o exigență deosebită și o elaborare de mare ținută, nu erau accesibile oricui. Ori, după 1850 se simte și se tinde de fapt către democratizarea instituțiilor și a vieții culturale.

Târgoviștea este condusă la mijlocul secolului al XIX-lea de o administrație proprie – Consiliile Comunale și Consiliile Județene. Acestea funcționau ca urmarea directă a prerogativelor legislative din perioada constituirii statului modern român. În acest sens a fost emis un proiect de lege – datat 29. noiembrie 1861 – urmat de legea votată la 10. martie 1864, proiect promulgat de către domnitorul Alexandru Ioan Cuza la 31. martie 1864.

Burghezia constituia noua stare a țării și având cele două atuuri – averea și cultura, putea să dea un mare impuls în toate direcțiile. « Noi deschidem societății românești calea cea mare, calea cea largă a democrației pe care pășește civilizațiunea statelor apusene », spunea tânărul liberal I. C. Duca în parlament » noi vrem să chemăm la viața publică și socială toate forțele acestei țări, noi vrem să organizăm toate energiile noastre naționale (....). Noi vrem să întemeiem la umbra democrației o viață mai intensă și mai bogată. Noi vrem ca la lumina acestei democrații să se poată dezvolta o cultură națională care să fie expresiunea cea mai curată și cea mai înaltă a geniului acestei rase »⁶. Enunțul este în mare măsură idealist însă după ani și ani, mai exact după 1930, devine plauzibil.

Pentru perioada aceasta de mijloc de secol XIX importanți în toate ținuturile țării și ca factor determinant în dezvoltarea vieții social-economice, sunt desigur intelectualii dar în speță marii proprietari. De fapt tot din rândurile marilor familii cu proprietăți s-au ivit și intelectualii de talie națională : I. H. Rădulescu, Grigore Alexandrescu, Brătescu Voinești, Smara Gheorghiu, etc.

Viața economică își derula cursul cu o vădită tendință spre perfecționare. Erau inițiative mărunte poate, dar observându-le în toate domeniile, aveau ponderea de a da orașului o nouă ținută și o altă deschidere.

Astfel, în 1868 Guvernul condus de Mihail Kogălniceanu a inițiat construirea la Târgoviște a Fonderiei de tunuri – aceasta constituia prima unitate industrială modernă din Târgoviște. La baza organizării acestei întreprinderi exista Legea pentru organizarea puterii armate în România emisă la 12/24 – februarie

1864, având drept scop înzestrarea armatei naționale. Populația a participat cu serioase contribuții bănești pentru achitarea prețului terenurilor expropriate.

Anul 1880 aduce în Târgoviște un evident progres pe plan economic datorită în mare măsură extracției petrolului, în Târgoviște fiind deja cunoscută prin utilitatea ei o rafinărie rudimentară, proprietatea, lui Ioan Grigorescu. Astfel, petrolul din zonă datorită acestei rafinării, a ajuns pe piața străină. Ca atare în 1882 Ioan Grigorescu trimite o mostră de păcură la Institutul Geologic din Viena, și stabilește relații comerciale cu Ungaria căreia îi va livra prin contract materie primă, în speță păcură pentru fabricile de unsori. Firma lui Ioan Grigorescu a luat amploare datorită exporturilor în Bulgaria (1883) și Ungaria (1884).

În 1889 Ioan Grigorescu înființează o nouă rafinărie modernizată, cu un personal mai numeros în comuna Viforâta. Capitalul acesteia era de 300000 lei în mașini și de 250000 lei pentru exploatare. Tot în 1889 produsele rafinării au obținut și consacrare pe piața externă : medalia de bronz, la expoziția universală de la Paris.

Piața de desfacere a rafinăriilor lui Ioan Grigorescu se extinde după 1890 – către Italia, Germania – prin intermediul firmei « Hinne et Co » din Berlin – ajunge până în Austria (casa Schencher et Co) din Viena – către Constantinopol, Londra, Praga, Rotterdam, Salonic, Sofia, Smyrna.

În 1905 societatea « Ioan Grigorescu » dispunea de un capital de 800000 lei, 592 ha teren petrolier, terenuri concesionate în județele : Dâmbovița, Prahova, Buzău și un număr de 80-100 lucrători⁷.

O însemnătate deosebită este construirea podului Mihai Bravu, la început un eșafodaj din lemn, apoi cu zvelteța arcurilor metalice. În țară de răsunet era înființarea podului peste Dunăre gândit de A. Soligny – la Cernavodă.

Podul Mihai Bravu a apărut ca o necesitate de traversare a râului Ialomița în direcția drumului nou care venea de la Pietroșița, pe malul stâng al râului Ialomița și a constituit o performanță în domeniul construcțiilor metalice. De mare însemnătate pentru oraș spre sfârșitul secolului al XIX-lea au fost construcțiile cu destinație publică, proiectate și înălțate de constructori italieni, care veniseră în colonii în Târgoviște pentru o mai bună retribuție, și manifestaseră un gust rafinat, seriozitate, temeinicie în ceea ce au realizat – așezăminte frumoase și durabile până în zilele noastre unele dintre ele.

Admirația pentru concepția arhitectonic-urbanistică a Occidentului în speță pentru cea italiană s-a manifestat încă din vremea lui Petru Cercel la Curtea Domnească, atunci când splendoarea ei stârnise admirația unor observatori străini. Pe primul loc trebuie semnalată clădirea ce adăpostește Primăria orașului – având ca proiectant pe arhitectul Baldassar Vignossa Giovanni din a cărei echipă a făcut parte și pictorul Giovanni Battista del Basso, cel care va executa decorația interioară. Lucrările care au necesitat numeroase devize de la proiectul de ansamblu precum și folosirea anumitor vopseluri de culoare, finalizându-se în 1898.

Aspectul renașcentist al clădirii este subliniat de elemente arhitectonice neoclasiche care ritmează fațada. În interior apare și mai sesizabil acest lucru prin distribuirea spațiului cu săli ornamentate mai sobre, parterul crează o deschidere

scării ample ce duce la etaj – unde ornamentația este mai abundentă - pictura plafoanelor, stucatura pictată în special în sala pentru festivități, sobele de Meissen, oglinzile- candelabre cu sticlă venețiană conferă spațiului o notă aproape princiară. Înainte de ridicarea primăriei a fost gândită grădina publică, creată în jurul anului 1890 prin exproprieri.

Ideea sa compozițională monoaxială viza dintr-un început existența unei clădiri maiestooasă la un capăt, care să fie perceptibilă din strada comercială, din centrul vechi. A fost concepută ca un loc de întâlnire pentru orașeni, un loc de relaxare, cu mulți arbori, cu un bazin, și un bust dedicat lui I. H. Rădulescu, lucrare realizată de Fr. Stork.

Într-o perioadă apropiată de momentul construirii clădirii Primăriei a fost înălțată și clădirea Prefecturii pe Calea Domnească în vecinătatea Curții Domnești. A lucrat aceeași echipă care a executat lucrările la Primărie. Elemente de stil neoclasic, eclecticice marchează construcția în sine. Intrarea este prevăzută cu coloane masive care susțin frontonul, iar planul de mai mici proporții păstrează aceiași dispunere – hol vast, încăperi laterale, scară fastuoasă care conduce către etaj. Ușile erau pictate iar deasupra era amplasat câte un fronton din ghips de asemenea pictat.

În imediata vecinătate cu Prefectura în fosta casă a Coconilor (fiii lui Constantin Brâncoveanu) funcționa Judecătoria. Tot în același perimetru, în rând cu Prefectura se află și impunătoarea clădire a fostului tribunal care a suferit importante modificări, în 1925, după un incendiu devastator.

Așadar, putem vorbi de două nuclee centrale cu edificii de cea mai mare importanță pentru viața administrativă și în procesul de jurisdicție.

Alături de Primărie s-a înălțat clădirea Băncii de Stat – construindu-se grupajul ultracentral mai însemnat din oraș, iar pe Calea Domnească celelalte instituții amintite.

De o eleganță și cu o notă stilistică aparte este clădirea Poștei vechi din Târgoviște concepută de arhitectul Alexandru Clavel născut la Iași în 1877, care a avut șansa să studieze arhitectura la München, apoi întors în țară lucrează în București. Ca o paranteză, interesant este faptul că l-a cunoscut și l-a apreciat pe gravorul Gabriel Popescu mare personalitate a gravurii românești, original din Vulcana Pandele – Dâmbovița. Proiectul a fost realizat de Alexandru Clavel iar ridicarea construcției se datorează inginerului Grigore Cerchez, între anii 1906-1907. Clavel a reușit în proiectele sale un stil neoromânesc inspirat fiind de arhitectura muntenească a secolelor XIV-XV, comasând și unele înrâuriri din arta sârbă.

S-a orientat la folosirea acestor categorii de clădiri ca material de construcție folosind cărămidă roșie presată aparentă și piatră albă.

Același antreprenor Baldassar Vignosse Giovanni împreună cu Giovanni Battista Del Basso au lucrat și la înălțarea unor case monument actualmente din Târgoviște care au aparținut unor familii cu poziție socială deosebită, astfel se pot aminti: casa Lazăr Petrescu, str. Cătuneni nu departe de Mitropolie, Casa negustorului Abagiu pe str. Poet Alexandrescu și în aceeași ordine a înfățișării – s-

ar spune grandioase – casa colonelului Murăreț, pe str. Poet Alexandrescu, în spatele Primăriei.

În concluzie casele înălțate până în 1900 sau puțin după și care înainte de modificările survenite au păstrat monograma proprietarului și anul construcției, pe fronton.

Până nu de mult au trăit proprietarii imobilului Lăzăriță Petrescu și s-a putut purta o discuție inedită cu dânsii. Exceptională este ornamentația interioară impresionantă în special în sufragerie – tot tavanul casetat și pictat iar pereții pictați în mari panouri predominând roșu spre brun cu elemente vegetale. Aparte era candelabru fixat într-o rozetă - stucatură pictată. Din acest hol se ajungea într-o încăpere vastă cu oglinzi venetiene unde după spusele foștilor proprietari a fost găzduit regele Carol al II-lea. Vizitele familiei regale au fost numeroase în Târgoviște încă din 1860. Amintim acest amănunt fiindcă din inițiativa regelui Carol I au venit pe teritoriul românesc refugiați italieni, întâi la Călărași apoi în alte orașe. Principele a luat în calcul execuția totuși ieftină efectuată de italieni și faptul că erau meseriași de înaltă calificare cu-n gust al construcțiilor care-i caracterizează.

Ca urmare a hotărârii luate de Carol I s-au ridicat instituțiile și casele de mare preț, care dintr-o dată au dat Târgoviștei un accent de orașel curat, cu personalitate arhitecturală.

De altminteri Carol I a poposit în numeroase rânduri în județul Dâmbovița.

Cea dintâi întâlnire cu oamenii și cu locurile acestui județ s-a realizat chiar în ziua sosirii în țară la 10 mai 1866, când în drum către capitală Carol I, a parcurs traseul Turnu- Severin – Slatina -Galăț- Găiești- Titu-București.

Trecând prin județul Dâmbovița locuitorii l-au primit cu bucurie iar la Ghergani a fost întâmpinat cu onoruri de familia Ghica.

Vizitele Regelui Carol I au fost mai numeroase după 1866 – și chiar în 1866, pe 30 septembrie în drum către Curtea de Argeș - regele trece din nou prin Târgoviște.

În iunie 1870, cu ocazia unei deplasări către Rucăr trece și prin Târgoviște unde constată « progresele construcției șoselei » spre Sinaia.

Târgoviștei, principele i-a oferit mijloace, spre a se ridica o fântână de mult dorită și care urma să poarte numele principesei. De numele regelui Carol I se leagă și efortul de refacere a prestigiului Mitropoliei din oraș⁸.

Militar de carieră Carol I, s-a preocupat de pregătirea și înzestrarea armatei române în dorința câștigării independenței și din acest motiv organiza periodic manevre militare pentru o instrucție modernă.

Astfel, după ce a inspectat armata dispusă la Tartășești – Fundata, Carol I a sosit pe 30 sept. 1872, la Târgoviște unde i s-a făcut o primire aparte.

În primele zile ale lunii octombrie 1872 (3-4 oct.) principele a asistat la manevrele militare organizate în apropierea orașului Târgoviște⁹.

Cu ocazia a manevrelor armatei amplasată în Târgoviște și împrejurimi – Viforâta, Aninoasa, Râzvadul de Sus și Ulmi, regele Carol I a însemnat specificul locului – « locuitorii orașului Târgoviște au venit în mare număr să asiste cu interes la impunătoarea priveliște ostășească ».

«terenul foarte accidentat împrejurul oraşului, tăiat de Ialomiţa, cu feluritele sale culturi : păduri, vii, grădini, oferind o mulţime de adăposturi şi obstacole, e cu deosebire înzestrat de natură spre a oferi o foarte interesantă expoziţie a icoanelor luptelor »¹⁰.

Data fiind atenţia pe care o acordă principele Carol I, Târgoviştei şi observaţiile pertinente, interesul manifestat în nenumărate ocazii, este lesne de înţeles necesitatea înălţării Şcolii de cavalerie, pe Bulevardul în apropierea Gării, prin 1902. Şcoală care ulterior s-a numit Şcoala de cavalerie "Regele Ferdinand I". Dacă oraşenii au acordat un interes vădit pentru alinierea la civilizaţia de tip european în anii de după 1850, şi au reuşit să se impună în multe direcţii pentru a ridica ştacheta în instituţiile fundamentale – un rol precumpănitor căruia i s-a acordat mult interes şi deosebită dăruire, l-a avut învăţământul.

Ne întoarcem mereu cu aproximativ 150 de ani în urmă ca apoi, gradat, să înţelegem sec. XX. De fapt, avem nevoie de identitate de cea a bunicilor, a străbunilor în sensul larg al cuvântului. Noi, astăzi am pierdut în vâltoarea maşinilor de orice tip şi de orice trebuinţă acea identitate plină de parfum în vestimentaţie, de la cel mai mic detaliu până la faldurile rochiilor lungi, acel farmec unic al eleganţei însoţită de un cod al bunelor maniere. Şi dacă urmărim cu atenţie, observăm o eleganţă în primul rând a vocabularului, a folosirii limbii române, a modului de a prezenta întâmplările, fie politice, sociale sau culturale. Chiar când se iveau conflicte sau divergenţe de păreri în rândul politicienilor, scriitorilor sau a altor categorii, ele se desfăşurau fără violenţa limbajului actual. Până şi Caragiale, oricât de vehement critica «manierismul», răsfaţul lumii burgheze, sesizează modul ridicol, dar paşnic în care se încheie o conversaţie iritantă, abuziva sau situaţii în care sunt angrenate multe personaje cu interese contradictorii.

Este o lume a unor contraste ciudate, mai diferite de cea anterioară, a secolelor dinainte, când boierii aveau atributele şi valoarea lor, iar poporul era sincer cu valorile sale venite din seva satului.

Secolul XIX aduce minţi geniale, Mihai Eminescu chiar şi astăzi este ne-nţeles, opera sa fiind modul său de existenţă intimă, dar cu toate acestea este şi perioada cosmopolitismului.

Este perioada pleiadei paşoptiste din cadrul căreia se remarcă I. H. Rădulescu, enciclopedicul om de cultură care aduce contribuţii esenţiale limbii române şi odată cu ele o oarecare eleganţă în exprimare, un mod aparte de preţuire a cuvintelor a înţelesurilor profunde şi la îndemâna celor mulţi, cu posibilitatea de a vehicula cuvintele şi a înţelege rolul determinant al învăţământului.

Este perioada când mica burghezie încearcă să copieze câte ceva din modul de a se purta luat din Occident, etalând o pseudocultură care iniţiază hazul în opera caragielescă şi în presa timpului. Este în concluzie contrastul între categoria de instruit şi oamenii mai simpli care reneagă moştenirea sănătoasă a poporului, a obiceiurilor tradiţionale în încercarea nereuşită de a pătrunde în eticheta franţuzească. Şi ceea ce era valabil din punct de vedere al culturii în oraşele mari – dorinţa de contact cu modelele europene, rămânea un deziderat în oraşele de provincie mai modeste. De aceea Târgoviştea a beneficiat spre sf.

secolului al XIX-lea și începutul sec. XX de instituții de cultură care au încercat în mare măsură să corecteze tendința de a copia ceva ce era străin și inoportun.

Oricum arta anului 1900 «art nouveau» este plină de grație și feminitate, ea sensibilizează omenirea implicată în descoperirile tehnice – numai că această cunoaștere a tendințelor artistice europene va apare ceva mai târziu având în vedere - totuși - că instituțiile de învățământ erau îndreptate către tradiție vis a vis de promovarea educațională, mai libertină din Occident.

NOTE

1. Ion Bulei, « Lumea romaneasca la 1900 » Ed. Eminescu, Bucuresti, 1984, pag. 18
2. Parvan Dobrin, « Doua petitii ale targovistenilor privind racordarea orasului la rețeaua feroviara » in « Valachica », nr.10-11, Targoviste 1978-1979, pag. 483
3. Tomas Svintu, « Aspecte ale dezvoltarii edilitare la Targoviste », in Studia « Valachica », Targoviste, 1970, pag. 285 – 292
4. D.J.A.N Db, Fond Primaria Targoviste, Dosar 45/1903, f.17 ; vezi si Parvan Dobrin, Constantin Condrea, « Iluminatul public in orasul Targoviste la sf.sec. al XIX-lea si inceputul sec. XX-lea », in « Valachica », nr. 10-11, Targoviste, 1978-1979, pag.331.
5. Parvan Dobrin, Constantin Condrea, op. cit., pag.359.
6. Ion Bulei, « Atunci cand veacul se nastea », Ed. Eminescu, Bucuresti, 1990, pag. 175.
7. *** , « Dictionar Istoric al judetului Dambovita », Targoviste, 1983, pag. 206-227.
8. « Momoriile regelui Carol I de un martor ocular », vol.II, Tipografia « Universul » Bucuresti, 1909, pag.104 ; Vezi si Nifon Crineanu, « Nimic fara Dumnezeu in Carol I 1866-1914 », Ed. Ramuri, Craiova, 1945, pag.55 ; vezi si Marian Curculescu, « Vizitele familiei regale a Romaniei in judetul Dambovita (1866-1947) », in « Valachica » nr.15, Targoviste, 1997, pag. 251.
9. Marian Curculescu, op.cit., pag. 252.
10. « Memoriile regelui Carol I de un martor ocular », vol. II, Tipografia Universul, Bucuresti, 1909, pag.8.